

Kurzus kódja(i): FLMD16-212.03, FLMD16-312.03

Kurzus címe: Filmtörténet: Magyar bűnügyi filmek

Tanár neve: Gelencsér Gábor

Kurzus időpontja, helye: hétfő 8 30–10 00 -137

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: Ahogy a bűnügyi film nem tartozik a magyar filmtörténet legnépszerűbb (vígjáték, melodráma), úgy a szinte teljesen nélkülözött (horror, sci-fi) műfajai közé sem sorolható. Jelenléte kiegyensúlyozottan és többé-kevésbé egyenletesen kíséri végig az egyes korszakokat. A műfaj vizsgálata ezért lehetőséget nyújt a történeti alapú összehasonlító elemzésre, amelynek során a műfajiságban rejlő formai és társadalmi összetevőket állítjuk előtérbe. A bűnügyi film mindegyik különösen jó lehetőséget kínál, hiszen narratív eljárása a műfaj meghatározó eleme (a nyomozás mint „mesternarratíva”), jelentése pedig a konkrét társadalmi-ideológiai „üzenet” megfogalmazásától az elvont létértelmezésig ível. A félév során a magyar hangosfilm történetét reprezentáló bűnügyi filmek segítségével egy-egy mű beható elemzése mellett ezekre a tágabb formai és társadalmi összefüggésekre is rávilágítunk.

Kurzus teljesítésének követelményei:

- a kötelező filmek és a szemináriumi előadások óráról-órára történő feldolgozása (az óra elején megírt film- és előadás-ismereti teszt 3 alkalommal hagyható ki vagy háromszor lehet sikertelen)
- szemináriumi előadás, szakirodalmi hivatkozással
- vagy házi dolgozat: egy szabadon választott magyar bűnügyi film elemzése, szakirodalmi hivatkozással (terjedelem: 8-12.000 karakter, leadási határidő: utolsó óra)

Tematika, kötelező/ajánlott filmek:

1. szept. 16.: Bevezetés
2. szept. 23.: Szégyenlős bűnfilmek – Bárdos Artúr: *Én voltam* (1936) / **Tóth Endre: 5 óra 40 (1939)**
3. szept. 30.: Termelési bűnügyek – A Magyar Filmgyártó Nemzeti vállalat rendezői és dramaturgiai munkaközössége: *Gyarmat a föld alatt* (1951) / **Máriássy Félix: Teljes gőzzel** (1951)
4. okt. 7.: Kémfilmek – **Várkonyi Zoltán: Foto Háber** (1963) / Nádassy László: *Fény a redőny mögött* (1965)
5. okt. 14.: Az anyagi haszonszerzés bűnügyei – **Bácskai Lauró István: A hamis Izabella** (1968) / Szemes Mihály: *Az alvilág professzora* (1969)
6. okt. 21.: Whodunit-krimik – Hintsch György: *Kártyavár* (1967) / **Bán Róbert: A gyilkos a házban van** (1970)
7. nov. 4.: Bűnügyi paródiák – Oláh Gábor: *A Múmia közbeszól* (1967) / **Révész György: Az oroszlán ugrani készül** (1969)
8. nov. 11.: Viktimológiai krimik – március 27.: Szőnyi G. Sándor: *Jó estét nyár, jó estét szerelem* (1971) / **Dobray György: Az áldozat** (1979)
9. nov. 18.: Importált nyomozók – **Mészáros Gyula: A pogány madonna** (1980) / Szalkai Sándor: *Kojak Budapesten* (1980)
10. nov. 25.: Heist film / film noir – Fábry Péter: *Nyom nélkül* (1981) / **András Ferenc: Dögkeselyű** (1982)
11. dec. 2.: Fekete széria – **Fehér György: Szürkület** (1989) / Janisch Attila: *Árnyék a havon* (1991)
12. dec. 9.: Neo noir / posztmodern – Antal Nimród: *Kontroll* (2003) / **Gigor Attila: A nyomozó** (2008)

Kötelező irodalom: Bakos Gábor: A színhiány filmjei. A fekete széria forma- és stíluselmzése. *Metropolis*, 2010/4. 36–44.

Bezsenyi Tamás – Lénárt András: „Itt maguknál öröm lehet rendőrnek lenni!” A bűn ábrázolása a Kádár-korszak játékfilmjeiben. *Korall*, 2016/65. 108–136. http://epa.oszk.hu/00400/00414/00056/pdf/EPA00414_korall_2016_65_108-136.pdf

Gelencsér Gábor: Népszerű filmkultúra az államszocializmus korában. A magyar bűnügyi film példája, *Hungarológiai Közlemények*, 2016/1. 1–15. <http://epub.ff.uns.ac.rs/index.php/hk/article/view/1813/pdf>

Király Jenő: *A film szimbolikája*. III/1: A kalandfilm formái. Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék – Magyar Televízió Zrt., Kaposvár – Budapest, 2010, 347–373. (*A bűn spektruma* és *A gyanú hermeneutikája a krimiben* c. fejezetek)

Király Jenő: *Frivol múzsa I*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993, 381–389. (*A bűn kalandja 2.: Kezdetben volt a (gonosz)tett* c. fejezet)

Kolozsi László: Magyar kopó. Hazai bűnfilmek, *Filmvilág*, 2010/3. 8–11. http://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=10095

Koltai Ágnes: A bűn története. Krimi magyar módra, *Filmvilág* 1986/10. 10–13. https://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=5692

Lakatos Gabriella: A magyar félbűnfilm. Bűnügyi műfajok 1931 és 1944 között, *Metropolis*, 2013/2 50–66. <https://metropolis.org.hu/a-magyar-felbunfilm>

Mecseki Anett: Egy eltűnt zsáner nyomában – A szocialista krimi, <http://magyar.film.hu/filmtortenet/mufajok/egy-eltunt-zsaner-nyomaban-a-szocialista-krimi-mufajelemzes.html>

Megyeri Bálint: (Anti)hős kerestetik. Magyar krimi és gengszterfilm, *Prizma* 2, 54–62.

Pápai Zsolt – Varga Balázs: Hollywoodon innen és túl. Bevezető a magyar műfaji film összeállításához, *Metropolis*, 2010/1. 8–22. <http://metropolis.org.hu/hollywoodon-innen-es-tul-1>

Schreiber András: A testület nyomoz, *Filmvilág*, 2017/1. 20–21. http://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=13031

Ajánlott irodalom:

Bényei Tamás: *Rejtélyes rend*. A krimi, a metafizika és a posztmodern, Akadémiai, Budapest, 2000.

Keszthelyi Tibor (szerk.): *A krimi*. Gondolat, Budapest, 1985.
